

लावर्तकाः।

पुष्कराहू (पु० + आहू) 1) m. *Ardea sibirica* (vgl. पुष्कर 8.) AK. 2, 5, 22. Hā. 185. — 2) = पुष्करमूल NIG. Pa. Suçr. 2, 43, 2.

पुष्कराहूय (पु० + आहूय) 1) m. = पुष्कराहू 1. NIG. Pa. — 2) n. = पुष्करमूल RIG. im ÇKDa.

पुष्करिका (von पुष्कर) f. 1) eine best. Krankheit, Abscessbildung am männlichen Gliede, Suçr. 1, 92, 9. 299, 4. 2, 124, 8. — 2) N. pr. eines Frauenzimmers Daçak. 99, 14.

पुष्करिन् (von पुष्कर) 1) adj. *lotusreich*: पप्पा R. 3, 76, 5. 77, 6. — 2) m. a) *Elephant* (vgl. पविन्) TRIK. 2, 8, 84. H. ç. 174. Hā. 14. पुष्करिणी f. *Elephantenweibchen* H. an. 4, 85. MD. p. 104. — b) N. pr. eines Fürsten (= पुष्करारुणि) VP. 451. bei Muir, ST. 1, 53. — 3) f. पुष्करिणी a) *Lotusteich* P. 5, 2, 135. H. an. MD. Teich überh. AK. 1, 2, 8, 27. H. 1094. H. an. MD. Hā. 42. HALI. 3, 53. यथा वार्तः पुष्करिणीं समिद्धयति सर्वतः RV. 5, 78, 7. 10, 107, 10. AV. 4, 34, 5. 5, 16, 17. ÇAT. Br. 14, 7, 2, 11. KAUC. 106. AR. 4, 50. MBH. 1, 5004. 7591. 3, 8096. 11390. 12720. 13, 1439. 6685. HARIV. 1394. 8956. MĀK. P. 68, 39. — b) = पुष्करमूल *Costus speciosus* oder *arabicus*. — c) *Hibiscus mutabilis* (स्थलपविनी) RIG. im ÇKDa. — d) N. pr. eines Flusses: विमलेश्वरपुष्करिणीसंगमतीर्थ Çiva-P. in Verz. d. Oxf. H. 66, a, 14. पुष्करिण्यामादित्येश्वरतीर्थम् 24. — e) N. pr. der Gemahlin Bhumanju's MBH. 1, 3714. Ākshusha's und Mutter Manu's HARIV. 69. der Mutter des Manu Ākshusha VP. 98. der Gemahlin Vjushṭa's, Mutter des Ākshusha und Grossmutter Manu's, Bhāg. P. 4, 13, 14. der Gemahlin Ulmuka's 17. — f) N. eines buddhistischen Tempels in Maru WASSILJEV 37.

पुष्कलं ved., पुष्कल UNĀDIS. 4, 5. gaṇa सिध्मादि zu P. 5, 2, 97. 1) adj. f. स्त्री a) *reichlich*, viel H. 1423. an. 3, 671. HALI. 4, 16. धन R. 1, 69, 2 (71, 2 Gora.). 2, 77, 2. Spr. 871. वसु N. 16, 2. भोष्यैः सुपुष्कलैः SUND. 4, 4. भक्तितेनापि भवता नाकुरो मम पुष्कलः HIT. I, 79. यज्ञैः पुष्कलदन्तिषुः Bhāg. P. 4, 9, 24. स्तुवन्ति त्वां स्तुतिभिः पुष्कलाभिः (*hymnis perpuleris* SCHL.) Bhāg. 11, 21. प्रज्ञा (KULL. = धनविद्यापरिपुष्टा) M. 3, 277. अत्यल्पार्थं लभते स पुष्कलम् MBH. 1, 2564. फल (nach KULL. = विशिष्ट) M. 3, 129. R. 1, 49, 9. धर्मं प्राप्स्यथ पुष्कलम् 34, 4. MBH. 3, 10460. धर्मावाप्तिं च विपुलामर्थकामिा च पुष्कलौ R. 2, 51, 5. एवं ते पूजिताः सर्वे कामै रब्रैश्च पुष्कलैः 6, 112, 97. धर्मावाप्तिं च महतीमर्थसिद्धिं च पुष्कलाम् R. Gora. 2, 48, 5. मुद्, कर्ष, प्रीति MBH. 1, 1188. 2877. 4, 207. कीर्ति 13, 2948. ज्योति M. 12, 86. अयमान Spr. 173, v. 1. भोग R. 2, 105, 32. वरप्राप्ति, विद्याप्राप्ति R. Gora. 1, 4, 11. 13. 18. चेष्टा MBH. 8, 1236. शम 3, 128. परिहर्षाः (wohl = परिहार 4.) 12, 4100. Einige Stellen hätten füglich auch zu b. gestellt werden können. — b) *reich, prächtig, herrlich*; = श्रेयस्, श्रेष्ठ AK. 3, 2, 5. H. 1439. H. an. AV. 13, 3, 10. TB. 2, 7, 15. S. KĀTH. 37, 9. TAIT. Ā. 1, 7, 1. पशु पाण्डव. Br. 9, 5, 8. लोकानाप्राप्ति पुष्कलान् M. 8, 81. JĀÉN. 1, 218. MBH. 1, 8348. 13, 4882. विधानमाज्ञाप्य पुरस्य पुष्कलम् R. 6, 12, 22. द्विजशुश्रूषया राश्वं द्विजत्वं चापि पुष्कलम् (प्राप्ति) MBH. 13, 2944. परिषेकाः 2779. ततो यतेत कुशलः नेमाय भवमाश्रितः । शरीरं पौरुषं यावन्न विपद्येत पुष्कलम् || so v. a. *in voller Kraft seiend* (*le premier de tous les corps* BURN.) Bhāg. P. 7, 6, 5. सञ्जाति पुरुषे नार्यः पुंसो सो ऽर्थश्च पुष्कलः *eine schöne, prächtige Sache* MBH. 13, 2391. —

o) *voll tönend, laut*: म्रएवन्वै गीतशब्दं च तूर्यशब्दं च पुष्कलम् MBH. 3, 12050. भेरिशब्दाः 4, 1447. तल्लीशब्दाः 13, 5589. सिक्नादाः 7, 578. HARIV. 13772. ब्रह्मघोषाः BHAVISHJA-P. in Verz. d. Oxf. H. 31, a, 12. — d) = प्रत्यय UGÉVAL. = उपस्थित GĀṬĪB. im ÇKDa. Nach GĀṬĪB. ist das eine und das andere synonym mit शोधित *gereinigt*. — 2) m. a) *eine Art Trommel* (vgl. पुष्कर 6.): अवाद्यन्डुन्डुभीश शतशयैव पुष्कलान् MBH. 6, 1631. 1637. ततः प्रयाते दार्शकं प्रावाद्यतैकपुष्कलाः (lies: प्रावाद्यतैव पु०) 5, 3350. — b) N. pr. eines Sohnes des Varuṇa (vgl. u. पुष्कर 27.) ÇABDĀRTHAK. bei Wils. Bein. Çiva's (vgl. u. पुष्कर 27.) Çiv. eines Asura (neben पुष्कर) HARIV. 2282. 14283. vielleicht hierher: ऽविज्ञय, ऽमोचन PADMA-P. in Verz. d. Oxf. H. 13, b, Kap. 52. 68. 69. 78. N. pr. eines Sohnes des Bharata (vgl. u. पुष्कर 27.) RAGH. 15, 89. Bhāg. P. 9, 11, 12. N. pr. eines Rshi Verz. d. B. H. No. 316. eines Buddha LALIT. 7 (ed. Calc. पुष्कर). pl. N. pr. eines Volkes MĀK. P. 57, 39. पुष्कलाधमकैरताः 58, 44. die den Kshatrija entsprechenden Bewohner von Kuçadvīpa VP. bei Muir, ST. I, 192. — c) Bein. des Berges Meru ÇABDĀRTHAK. bei Wils. (angeblich neutr.; vgl. पुरुष 3.) — 3) f. पुष्कली gaṇa गौरादि zu P. 4, 1, 41. — 4) n. a) *ein best. Hohlmaass*: चतुर्मुष्टि भवेत्किंचित्पुष्कलं च चतुर्गुणम् । पुष्कलानि च चवारि पूर्णापात्रं विधीयते || GRHJASĀHGR. 1, 43. 44. अष्टमुष्टिर्भवेत्कुक्षिः कुक्षयो ऽष्टौ च पुष्कलम् । पुष्कलानि तु चवारि श्रावकः परिकीर्तितः || Cit. bei KULL. zu M. 7, 126. nach dem Schol. zu KĀT. Çr. 25, 5, 18, wo das Wort vorkommt, auch *ein best. Gewicht Gold*. — b) nach ÇKDa. und Wils. *vier Mündvoll erbetelter Speise*, mit folgendem Beleg (im ÇKDa.) aus dem KAURMA-P. (कौर्मे उपरिभागे ३१ अध्यायः): भित्तामाहुर्प्रासमात्रमन्नं तस्माच्चतुर्गुणम् । पुष्कलं कृत्तकारं तु तच्चतुर्गुणमुच्यते || — c) N. pr. eines berühmten Wallfahrtsortes, = पुष्कर 25. ÇABDĀRTHAK. bei Wilson (angeblich masc.). — Vgl. पौष्कल, पौष्कलेयक, पौष्कल्य.

पुष्कलक m. 1) *Bisamthier* TRIK. 3, 3, 83. H. an. 4, 21. MD. k. 198. केषु चमरीं कृत्ति सीमि पुष्कलको क्तः zu P. 2, 3, 36. Man hätte मुष्कलक (vgl. LIA. I, 316, N. 2) erwartet, da मुष्क = सीमन् *scrotum* ist. — 2) *Pfahl, Keil* (vgl. पुष्पलक); = कोलक. — 3) *ein buddhistischer Bettler*, = लप्या TRIK. H. an. MD. — ÇKDa. und Wilson geben dieselben drei Bedeutungen nach MD. der Form पुष्पलक, die aber in den Corrig. zu MD. in पुष्कलक verbessert wird.

पुष्कलावत m. wohl falsche Form für पौष्कलावत *ein Bewohner von Pushkalāvati* VARĀH. BRH. S. 14, 26. °क 16, 26; eine Hdschr. hat st. dessen पुष्करावतव्य, womit wohl पुष्करावतक gemeint ist. In Verz. d. B. H. No. 923 heisst ein alter Arzt पुष्कलावत, während die gedr. Ausg. des Suçr. hier richtiger पौष्कलावत liest.

पुष्कलावती f. = पुष्करावती 1. Schol. in der Calc. Ausg. des RAGH. 15, 89. — STENZLER (zu RAGH. 15, 89), LASSEN (LIA. I, 421, N.), REINAUD (Mémoire sur l'Inde S. 65) und St. JULIEN (HIOUEN-TSANG I, 119) schreiben fälschlich पुष्कलवती. — Vgl. पौष्कलावत.

पुष्कलावर्तक s. u. पुष्करावर्तक.

पुष्कलेत्र m. N. pr. eines Dorfes RIG. TA. 4, 472.

पुष्कश und पुष्कस s. u. पुक्कश.

पुष्प s. u. 1. पुष्.